

MATERIALIA

MUZEJNÍ ČASOPIS *MITTHEILUNGEN DES MÄHRISCHEN GEWERBE-MUSEUMS IN BRÜNN* (1883–1918) V KONTEXTU ČASOPISŮ UMĚLECKOPRŮMYSLOVÝCH MUZEÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Judita Matějová (Brno)

The Museum Journal *Mitteilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn* (1883–1918) in the Context of the Journals of Museums of Applied Arts in the Czech Lands

Abstract: The article focuses on the museum journal *Mitteilungen des Mährischen Gewerbe-Museums* in Brünn, one of the important source materials for research on the arts and crafts of the last third of the 19th century and the early 20th century not only in Moravia but also in the cultural areas of the Austrian monarchy. The journal was published in the Moravian Industrial Museum in Brno in 1883–1918, when the museum was headed by two important directors – August Prokop (1883–1893) and Julius Leisching (1893–1922). Under the influence of the latter, the museum became the press authority of the Association of Austrian Museums of Applied Arts, the Association of Austro-Moravian Local Museums and the German-Moravian Association of Heritage Preservation. The journal contained articles on art history and information on current exhibitions, museum collections and activities as well as on the museum library.

Keywords: museums of applied arts – museum journals – Czech lands – Moravian Industrial Museum in Brno – 1873–1918

Německo-český periodický tisk na Moravě a počátky odborných časopisů

Vydávání novin a časopisů v Brně a na Moravě záviselo na politicko-společenské situaci rakouské monarchie a až do první třetiny 19. století periodika vycházela pouze v němčině pod dozorem cenzury. Počátky vydávání periodických tiskovin na Moravě sahají do období druhé poloviny 18. století vlády Marie Terezie, a to z potřeby organizovat informace, které by ve svých důsledcích napomohly k posílení ekonomiky rakouských zemí.¹ Mezi významné tiskoviny patřily úřední politické noviny *Brünner Zeitung*, pod tímto názvem vycházely od roku 1778 a jejich vydávání se udrželo až do 20. století. V přílohách se objevovaly regionální zprávy i z kulturního a uměleckého života. Společenské josefínské reformy vedly ke vzniku nových periodik, mezi která patřil např. osvětový časopis *Patriotisches Tageblatt* redaktora Christiana Carla Andrého (1763–1831), ředitele protestantské školy v Brně, zaměřený na zemědělské podnikání, mj. také na vlastivědu, řemeslo a kulturu. Cenzura zrušila jeho vydávání v roce 1805 a místo něj začal vycházet vlastivědný a národohospodářský týdeník *Hesperus*, v němž se v roce 1811 objevil návrh na zřízení regionálních

muzeí, jeden z podnětů založení muzea v Brně v roce 1817.² K dalším titulům patřil týdeník *Brünner Wochenblatt zur Beförderung der Vaterlandskunde, zur Belehrung und Unterhaltung*, historický a vlastivědný časopis vydávaný od roku 1824, redigovaný historikem Josefem Edmundem Horkým (1795–1844). V roce 1838 začal vycházet německý časopis *Moravia*, ve vydavatelství Rudolfa Rohrera, profilovaný jako vzdělávací časopis a redigovaný českým vlastencem a novinářem Janem Ohéralem (1810–1868). Na jeho stránkách byly uveřejňovány články o kultuře a historii. Jan Ohéral stál u zrodu prvních českých novin *Týdenníku, listů poučivých a zábavných* (1848–1849) a *Moravských novin* (1849–1872), které vycházely za podpory Moravského sněmu a pod redakcí Františka Matouše Klácela (1808–1882). Od devadesátých let patřily k nejrozšířenějším moravským listům *Lidové noviny* politika a novináře Adolfa Stránského (1855–1931).³

Počátky odborného časopisectví představoval časopis *Mitteilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur und Landeskunde*, odborný list vydávaný v Brně od roku 1821 většinou jako týdeník. Časopis vydávala Moravsko-slezská

¹ KUBÍČEK – ŠIMEČEK 1976, s. 27.

² KUBÍČEK 2013, s. 15.

³ GABRIELOVÁ – MARČÁK 1999, s. 13–18.

hospodářská společnost, která stála u zrodu zemského Františkova muzea, dnešního Moravského zemského muzea. Muzeum mělo být střediskem výzkumné a vzdělávací práce pro Moravu a Slezsko a časopis byl zdrojem informací o dění v Hospodářské společnosti a šířil poznatky z oblasti hospodářství.⁴ Vycházely v něm rovněž příspěvky vztahující k moravské historii a kultuře, např. zprávy o expozicích a sbírkách Františkova muzea.

Německý živnostenský spolek Mährischer Gewerbeverein, založený v roce 1862 a později jeden ze zakladatelů Moravského průmyslového muzea, vydával od roku 1879 časopis orientovaný na průmyslovou výrobu na Moravě.⁵ Obdobnou platformou pro české řemeslníky byly *Živnostenské listy* a *Řemeslnicko-živnostenské listy*.

Ve druhé polovině 19. století začaly na Moravě a ve Slezsku vycházet české muzejní, spolkové a vlastivědné časopisy. K nejvýznamnějším patřily *Časopis Matice moravské* (1869 – dodnes), *Věstník Matice opavské* od roku 1878 do roku 1935), *Časopis Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci* (1886–1950) a *Časopis Moravského zemského muzea*, (1901–dodnes).

Uměleckoprůmyslová muzea a jejich časopisy v českých zemích (osmdesátá léta 19. století – dvacátá léta 20. století)

Ve druhé polovině 19. století v souvislosti s rozvojem vědy a techniky se začala v Evropě zakládat uměleckoprůmyslová muzea. Strojová výroba nahrazovala výrobu řemeslnou a výsledkem její masivní produkce bylo snížení kvality a vzhledu – designu výrobku. Vedle průmyslové výroby se začíná rozvíjet tzv. umělecký průmysl, jehož úkolem bylo vyrábět předměty s vyšší uměleckou kvalitou. Současní výrobci vycházeli z historizujících slohů a kopirovali tvary minulých uměleckých stylů. Na potřebu změny ve tvarování výrobků upozornila 1. světová výstava v Londýně v roce 1851, na které byla představena celosvětová průmyslová produkce. Londýnská výstava odstartovala reformní hnutí v oblasti uměleckého průmyslu. K hlavním teoretikům a kritikům nového hnutí patřili Henry Cole (1808–1882), John Ruskin (1819–1900), William Morris (1834–1896) a Gottfried Semper (1803–1879). Zejména Semper pak později ovlivnil rozvoj uměleckoprůmyslového hnutí na kontinentě a zakládání uměleckoprůmyslových muzeí jako institucí, které mají svými sbírkami sloužit jako vzory a kultivovat uměleckoprůmyslovou produkci.

První uměleckoprůmyslové muzeum – South Kensington Museum, později Victoria and Albert Museum – bylo založeno v roce 1852 v Londýně a mělo významný vliv na rozvoj uměleckého průmyslu v Anglii v druhé polovině 19. století.⁶ Činnost muzea byla každoročně podchycena ve výročních zprávách.

Obr. 1. Obálka časopisu *Mittheilungen des k. k. Österreichischen Museums für Kunst und Industrie*. Erster Jahrgang 1864.

Na území rakouské monarchie vzniklo první uměleckoprůmyslové muzeum ve Vídni K. K. Österreichisches Museum für Kunst und Industrie v roce 1863 a následující rok bylo otevřeno pro veřejnost. Od roku 1864 muzeum vydávalo časopis s názvem *Mittheilungen des k. k. Österreichischen Museums für Kunst und Industrie*, Monatschrift für Kunstgewerbe. V letech 1886–1897 vycházel s podtitulem *Neue Folge* a s novým číslováním. Další ročníky už pokračovaly pod názvem *Kunst und Kunsthandwerk* a vycházely až do roku 1921. Příspěvky v časopise byly rozděleny do několika oddílů, které obsahovaly studie nebo menší zprávy z oboru. Nechyběly informace o akvizicích do muzejních sbírek, výstavách a realizovaných přednáškách pro veřejnost. Pravidelně se uváděly i přírůstky muzejní knihovny. Jednotlivá čísla vycházela měsíčně a v každém ročníku byly zahrnuty výroční zprávy. Časopis měl jednoduchou grafickou úpravu a ilustrace či fotografie se v něm objevovaly zřídka.

⁴ BRODESSER 2002, s. 14.

⁵ KUBÍČEK 2010, s. 337–338, č. 1788. Časopis vycházel během let pod různými názvy: *Das Kleine Gewerbe*, *Mährisches Gewerbe-Zeitung*, *Mährisches Gewerbeblatt*, *Mährisch-schlesische Gewerbezeitung*, *Zeitschrift des Mährischen Gewerbe-Vereins*, *Mittheilungen des Mährischen Gewerbe-Vereins*.

⁶ GABRIELOVÁ [2013], s. 34–39.

Všechny ročníky jsou zdigitalizovány a volně dostupné v digitální knihovně dnešního vídeňského muzea – Museum für angewandte Kunst.⁷

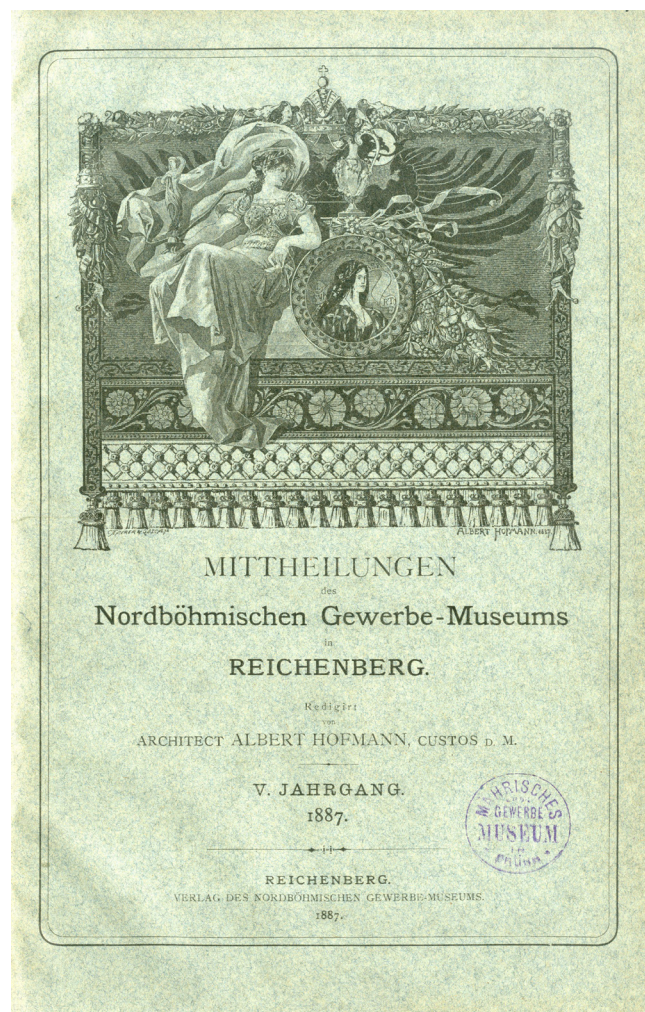
Jedno z nejstarších uměleckoprůmyslových muzeí v českých zemích Nordböhmisches Gewerbe-Museum in Reichenberg, dnešní Severočeské muzeum v Liberci, založené v roce 1873 stejně jako Moravské průmyslové muzeum v Brně, vydávalo svůj časopis *Mittheilungen des Nordböhmischen Gewerbemuseums* v letech 1883–1905. Časopis začal vycházet měsíčně jako separát časopisu *Reichenberger Zeitung*, od roku 1885 jako příloha novin *Nordböhmische Tagesblätter* a potom krátce opět jako příloha *Reichenberger Zeitung*. Od roku 1890 vycházel už jako samostatné periodikum čtyřikrát do roka. Od počátečního dvoulistu se jeho rozsah rozšířil na vícestránkové periodikum, které přinášelo informace o sbírkách, výstavách a akvizicích. Nedílnou součástí byly zprávy o knižních přírůstcích v knihovně a informace o kulturním dění. Během několika let došlo k proměně z novinové přílohy na odborný muzejní časopis, jehož obsahová úroveň se rovnala časopisům významných uměleckoprůmyslových muzeí nejen na území rakousko-uherské monarchie. Články a zprávy byly opatřeny ilustracemi a obrazovými přílohami. V letech 1906–1914 vycházel pod názvem *Zeitschrift des Nordböhmischen Gewerbemuseums – Neue Folge*. Časopis byl nedávno zdigitalizován a je dostupný v digitální knihovně Kramerius Severočeského muzea v Liberci.⁸

První české uměleckoprůmyslové muzeum – Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze – bylo založeno v roce 1885 Obchodní a živnostenskou komorou. V letech 1886–1932 vydávalo každoročně *Zprávy kuratoria Uměleckoprůmyslového muzea a Obchodní živnostenské komory*. Výroční zprávy přinášely informace o akvizicích ve sbírkách a v knihovně, o výstavách a uveřejňovaly statistiky návštěvnosti a přednášek. Do roku 1917 byly tištěny dvojjazyčně v češtině a němčině a po vzniku ČSR jen česky.

K dalším titulům tohoto typu krátce patřil i časopis opavského uměleckoprůmyslového muzea *Mitteilungen des Kaiser Franz Josef Museums für Kunst und Gewerbe in Troppau*, který byl vydáván v letech 1898–1899 pouze ve dvou ročnících čtyřikrát ročně.

Moravské průmyslové muzeum v Brně – Uměleckoprůmyslové muzeum – Moravská galerie v Brně a jeho časopisy

Moravské průmyslové muzeum (Mährisches Gewerbe-museum in Brünn), později Moravské uměleckoprůmyslové muzeum, bylo založeno Obchodní a živnostenskou komorou a Moravským průmyslovým spolkem v roce 1873 podle vzoru londýnského a vídeňského muzea. Muzeum bylo charakterizováno jako vzdělávací institut, jehož cílem bude sledovat zdokonalování a zušlechťování průmyslové práce, přispívat k rozvoji řemesla a ke zvýšení vkusu. Kromě

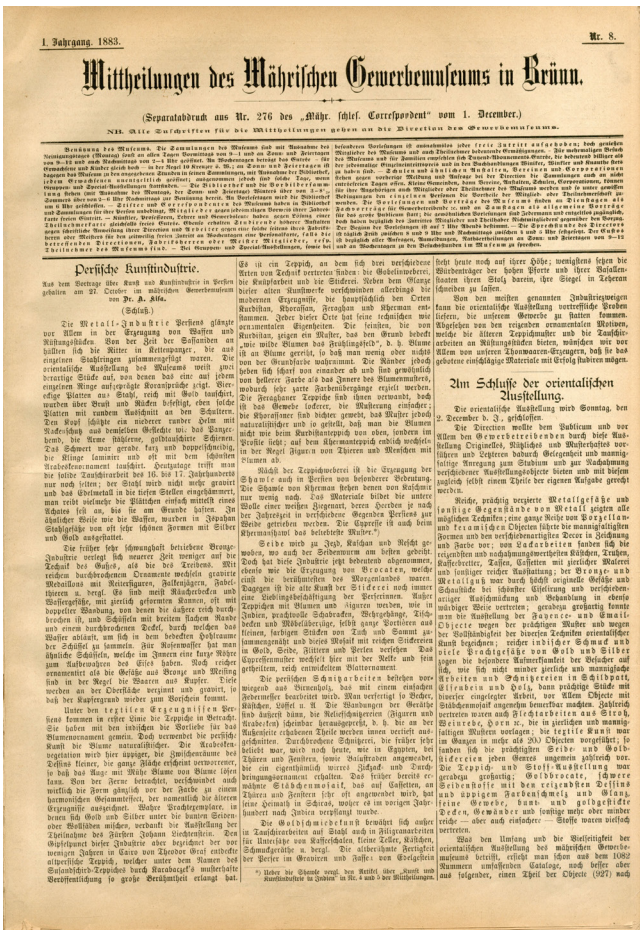
Obr. 2. Obálka časopisu *Mittheilungen des Nordböhmischen Gewerbe-Museums in Reichenberg*. V. Jahrgang 1887.

sbírkotvorné, výstavní a osvětové činnosti byl kladen důraz na budování odborné knihovny, která byla v roce 1883 zpřístupněna veřejnosti. Muzeum pořádalo popularizační i odborné přednášky a zřídilo ateliér pro kopírování předmětů, výrobu sádrových odlitků, fotografování a kreslení. Brněnské muzeum, podobně jako ostatní muzea v průmyslových centrech Rakouska, se rozvíjelo především pod vlivem vídeňského uměleckoprůmyslového muzea.

V roce 1883 začal vycházet muzejní časopis *Mitteilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn*. Odborné muzejní periodikum představuje důležitý pramenový materiál pro zpracování problematiky umění a uměleckého řemesla poslední třetiny 19. a počátků 20. století nejen na Moravě, ale i na tehdejšího území rakouské monarchie. Časopis s více než třicetiletou historií byl úzce svázán s existencí a činností bývalého Moravského průmyslového muzea v Brně. Na svých stránkách přinášel kromě obsáhlejších umělecko-historických statí informace o aktuálních výstavách, sbírkách, muzejní práci a činnosti knihovny.

⁷ Dostupné z: <http://hauspublikationen.mak.at/viewer/index/> [cit. 23. 2. 2022]

⁸ Dostupné z: <https://kramerius.kvkl.cz/search/i.jsp?pid=uuid:ffa6be39-c3e7-4f3c-b555-4b39e958b6b1> [cit. 23. 2. 2022]

Obr. 3. První strana *Mittheilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn*, I. Jahrgang 1883, Nr. 8, Separatdruck aus Nr. 276 des Mährisch-schlesischer Correspondent vom 1. Dezember.

Historie časopisu – přechod od přílohy k samostatnému časopisu (1883–1918)

Prvním impulsem ke vydávání muzejního časopisu bylo rozhodnutí, zahrnuté do akčního programu ředitelství z r. 1882, v rámci veřejných aktivit muzea vydávat časopis.⁹

Vlastní časopis začalo muzeum vydávat v roce 1883 za ředitele prof. Augusta Prokopa (1838–1915), později profesora na Vysoké škole technické ve Vídni. Časopis vyšel v nákladu 1 400 výtisků¹⁰ v podniku brněnského tiskaře a vydavatele Wilhelma A. Burkhardta (1805–1867). Vycházel až do roku 1885 jako periodická jednolistová příloha k *Mährisch-schlesischer Correspondent*, od roku 1886 některá čísla také jako příloha k *Mährisches Gewerbeblatt*, a to jednou týdně. Zpočátku obsahoval jednu úvodní monogramatickou studii, krátké zprávy z oboru a seznam odborné literatury.

Obr. 4. Obálka *Mittheilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn*, VII. Jahrgang 1889, Nr. 1. Na obálce byl použit plakát Císařské jubilejní výstavy z roku 1888 uspořádané v Moravském průmyslovém muzeu v Brně.

Od roku 1887 už vycházel jako samostatný měsíčník redigovaný ředitelem Prokopem. Čísla měla propracovanější typografickou úpravu, větší rozsah až 14 stran a obsahovala obrazové přílohy. Ve zprávách byly přinášeny informace o statistikách návštěvnosti, o odborné literatuře a reklamy. Součástí se staly i výroční zprávy a značná pozornost byla věnována knižní kultuře. V jednotlivých číslech byly pravidelně otiskovány přednášky, studie a informace o akvizicích starých tisků a novinkách muzejní knihovny.¹¹

V roce 1888 muzeum uspořádalo pod záštitou nejvyšších zemských úřadů Císařskou jubilejní výstavu u příležitosti čtyřicetiletého panování císaře Františka Josefa I., na které byly předvedeny uměleckoprůmyslové výrobky významných moravských továren, manufaktur a uměleckých a průmyslových spolků. Výstavě byla věnována příloha čtvrtého

⁹ GABRIELOVÁ 1971, s. 23.

¹⁰ Tamtéž, s. 33.

¹¹ Např. přednáška Augusta Prokopa: *Der Bucheinband als kunstgewerbliches Object*, roč. IX., 1891, č. 4, s. 53–54, 57–59, 61–62, č. 5, s. 65–67; recenze zahraničních výstav – *Eine Ausstellung antiker Buchbinderarbeiten im Grolier – Club zu New York*, roč. IX., 1891, č. 8, s. 117–118; studie *Ueber äussere Decoration der Bücher und Geschichtliches über Buchbinderei*, roč. VII, 1889, č. 2 s. 39–41, č. 9, s. 182–183; informace o akvizici darů akad. mal. Emila Mosera knihovně – *Photographien von Miniatur und Einbanddecken*, roč. X., 1892, č. 1, s. 20.

Obr. 5. Plakát Císařské jubilejní výstavy v Moravském průmyslovém muzeu roku 1888, 120 × 90 cm, česká verze.

čísla časopisu s detailními informacemi o organizaci a programu této významné události. Na obálce prvního až třetího čísla roku 1889 byl potom použit plakát výstavy a v prvním čísle tohoto ročníku byl otištěn seznam oceněných vystavovatelů. Od roku 1888 byl časopis tištěn ve významném nakladatelství a tiskárně rakouského podnikatele a poslance Moravského zemského sněmu Rudolfa M. Rohrera (1838–1914). Na konci osmdesátých let se v časopise objevovaly odborné studie o světovém výtvarném umění a uměleckém řemesle a nedílnou součástí byly podrobné výroční zprávy za předchozí rok, které byly tištěny samostatně.

V roce 1893 nastoupil do funkce ředitele muzea muzejník, organizátor, popularizátor a publicista Julius Leisching (1865–1933). Za jeho působení se rozvíjela akviziční a sbírkotvorná činnost muzea se zaměřením na výtvarné umění na Moravě a průzkum regionálních památek. Leisching realizoval řadu nákupů uměleckořemeslných předmětů ve významných evropských starožitnictvích a antikvariátech.

Důkladnou pozornost věnoval i muzejnímu časopisu, který byl od roku 1896 do roku 1904 vydáván dvakrát do měsíce. Leisching rozdělil obsah na pět oddílů, z nichž úvodní část zahrnovala umělekohistorické studie, následoval oddíl s informacemi o výstavách, přednáškách, konferencích, darech. Nedílnou součástí byly zprávy kuratoria

Obr. 6. Titulní strana *Mittheilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn*, 1895, Nr. 5 s vedutou Brna.

a zmínky o významných oficiálních návštěvách muzea. Nechyběly informace o dění v jiných institucích monarchie a o novinkách odborné literatury. Za jeho vedení prošla proměnami grafická úprava časopisu. Obsah byl rozmanitý a odpovídal tehdejší úrovni vědeckého bádání v oblasti historie umění a rovněž aktuálním vzdělávacím a propagačním potřebám muzea. Leisching věnoval ve výběru příspěvků značnou pozornost, stejně jako jeho předchůdce August Prokop, knižní kultuře.¹²

Periodicita vydávání časopisu se změnila a v roce 1905 začal opět jako měsíčník. Poté co bylo muzeum v roce 1908 přejmenováno na Erzherzog Rainer-Museum für Kunst und Industrie, začal muzejní časopis vycházet pod novým názvem *Mittheilungen des Erzherzog Rainer-Museums*. Vedoucím redaktorem byl Julius Leisching a funkci výkonného redaktora zastával kustod Carl Schirek.

Časopis se v následujících letech stal tiskovým orgánem Svazu rakouských uměleckořemeslných muzeí (1901), Svazu rakousko-moravských místních muzeí (1905) a Německo-moravského svazu památkové péče (1912). Iniciátorem vzniku těchto organizací byl ředitel Leisching. Brněnské muzeum bylo v rámci Svazu rakouských

¹² Např. významné studie o knižních vazbách: Carl Schirek *Die Buchbinderei in Mähren*, roč. XII, 1894, č. 10, s. 169–171, 173–175, 179; Julius Leisching *Der Bucheinband des 19. Jahrhunderts*, roč. XXI, 1903, č. 4, s. 25–29, *Der moderne Bucheinband*, roč. XXII, 1904, č. 13, s. 97–104, č. 14, s. 109–111.

uměleckoprůmyslových muzeí často voleno jako ústřední pracoviště a Leisching tak ovlivňoval práci mnoha dalších rakouských muzeí.

Zvláštní pozornost byla věnována studiím o moravském výtvarném umění, rozborům jednotlivých památkových objektů, informacím o novém secesním stylu, výstavách muzejního svazu, soupisům dílen jednotlivých oborů uměleckého řemesla, historii velkých brněnských továren aj.

Okruh sledované problematiky se tak podstatně rozšířil, ale celková úroveň článků se snížila. Autorem textů byl povětšinou Leisching, který se však kvůli svému širokému rozsahu zájmů nemohl věnovat hlubšímu zpracování sledovaného tématu. Řada článků vyšla ještě v tisícových nákladech jako separáty.¹³

Po vzniku republiky přišlo muzeum o podporu rakouské šlechty a průmyslníků a ocitlo se na okraji pozornosti nově vzniklého českého státu. Změnilo název na Moravské uměleckoprůmyslové muzeum. Z důvodů nedostatku finančních prostředků nebyla prováděna akviziční sbírková činnost a v roce 1919 přestal vycházet muzejní časopis.¹⁴

Bulletin Moravské galerie jako pokračovatel muzejního časopisu

Vznikem samostatného Československa skončila významná historická etapa německého uměleckoprůmyslového muzea a s ním i vydávání muzejního časopisu. Zestátněná a přejmenovaná Moravská uměleckoprůmyslová muzeum si prošlo složitým obdobím, kdy se hledala jeho nová správa a organizační ukotvení v českém kulturně-společenském životě. Nejprve bylo sloučeno s Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze a nějakou dobu byla obě muzea součástí Národní galerie. V roce 1961 vznikla v Brně nová instituce Moravská galerie sloučením Obrazárny Moravského zemského muzea a Moravského uměleckoprůmyslového muzea a o osm let později začal pravidelně vycházet galerijní časopis *Bulletin Moravské galerie v Brně*, dalo by se říct pokračovatel zaniklého muzejního časopisu. Původní dvojlist se během více než pěti desítek let vypracoval obsahem i grafickou úpravou na formát recenzovaného neimpaktovaného periodika zaměřeného na zprostředkování informací o sbírkovém fondu, akvizicích, výstavách a aktivitách galerie. Nedílnou součástí jsou umělecko-historické studie z oblasti volného a užitého umění. V posledních letech vycházejí monotematická čísla reflektující aktuální společenská témata a jejich ohlasy v oblasti umění a designu.

Digitalizace *Mittheilungen des Mährisches Gewerbemuseums*

Kompletní ročníky časopisu sloužily několika generacím odborníků a studentů a častou manipulací docházelo k jeho

Obr. 7. Titulní strana *Mittheilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn*, 1900, Februar, Nr. 3 se secesním ornamentem.

poškození. V roce 2004 se hledalo nejvhodnější řešení, jak tento historický cenný pramen uchovat a ochránit před negativními vlivy okolí a přitom neomezit jeho půjčování a reprodukování. Využili jsme proto možnost požádat o dotaci z podprogramu VISK 7.¹⁵

Muzejní časopis *Mitteilungen* byl reformátován hybridní technologií. Mikrofilmování provedla na doporučení Národní knihovny firma Microna, která zpracovala na 7 000 stran z 36 ročníků časopisu. Další krok v procesu digitalizace spočíval v naskenování mikrofilmů a realizoval se ve vyškovské firmě Elsyst Engineering.¹⁶

Zdigitalizovaný časopis je volně přístupný v digitální knihovně Kramerius Národní knihovny a v elektronickém katalogu Knihovny Moravské galerie v Brně.¹⁷

Shrnutí

Německý časopis Moravského průmyslového muzea v Brně *Mittheilungen des Mährisches Gewerbe-Museums in Brünn* vydávaný v letech 1883–1918 prošel vývojem od jednolístové přílohy k plnohodnotnému odbornému periodiku.

¹³ GABRIELOVÁ 1971, s. 62–63.

¹⁴ Tamtéž, s. 80.

¹⁵ Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupnění dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru Kramerius na rok 2005.

¹⁶ MATĚJOVÁ 2005, s. 309.

¹⁷ Dostupné z: <https://kramerius5.nkp.cz> [cit. 23. 2. 2022]; <https://katalog.moravska-galerie.cz> [cit. 23. 2. 2022]

Obr. 8. Titulní strana *Mitteilungen des Erzherzog Rainer Museum für Kunst und Gewerbe. Zeitschrift des Verbandes Österr. Kunstgewerbemuseen*, 1912, Nr. 7.

Obsahoval studie, zprávy a informace zaměřené nejen na umělecký průmysl, ale i na oblast volného umění a památkové péče na Moravě a na území rakouské monarchie. Stal se tak významným kulturněhistorickým pramenem pro tuto problematiku v období konce 19. a začátku 20. století. Ve srovnání s jeho vídeňským vzorem *Mittheilungen des k. k. Oesterreichischen Museums für Kunst und Industrie* byl doplněn bohatými obrazovými přílohami a měl výraznější grafickou úpravu, podobně jako časopis libereckého muzea *Mittheilungen des Nordböhmisches Gewerbe-museums*, který vycházel ve stejném období. Na počátku 20. století se stal díky muzeologickým aktivitám ředitele Julia Leischinga tiskovým orgánem Svazu rakouských uměleckoprůmyslových muzeí, Svazu rakousko-moravských místních muzeí a Německo-moravského svazu památkové péče.

Seznam použité literatury:

Časopisy:

Mittheilungen des k. k. Oesterreichischen Museums für Kunst und Industrie
Mittheilungen des Mährischen Gewerbe-Museums in Brünn
Mittheilungen des Nordböhmisches Gewerbe-museums
Zprávy kuratoria Uměleckoprůmyslového muzea a Obchodní a živnostenské komory

Literatura:

- BRODESSER 2002:** BRODESSER, Slavomír et al. *K poznání a slávě země. Dějiny Moravského zemského muzea*. Brno: Moravské zemské muzeum 2002.
- GABRIELOVÁ 1971:** GABRIELOVÁ, Bronislava. *K dějinám Moravského uměleckoprůmyslového muzea I. díl*. Strojopis. Brno 1971.
- GABRIELOVÁ [2013]:** GABRIELOVÁ, Bronislava. *Dějiny Moravského uměleckoprůmyslového muzea 1873–1960*. In: *Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v Brně*. Brno: Metoda [2013], s. 33–84.
- GABRIELOVÁ – MARČÁK 1999:** GABRIELOVÁ, Bronislava – MARČÁK, Bohumil. *Kapitoly z dějin brněnských časopisů I*. Brno: Masarykova univerzita 1999.
- KUBÍČEK 2010:** KUBÍČEK, Jaromír et. al. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1. Časopisy. Díl 1. Časopisy České republiky od počátku do roku 1918. Bibliografie. Sv. 1 A–N*. Brno: Sdružení knihoven ČR, Moravská zemská knihovna 2010.
- KUBÍČEK 2013:** KUBÍČEK, Jaromír. *Dějiny žurnalistiky na Moravě: první století českých časopisů 1848–1948*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost 2013. *Vlastivěda moravská. Nová řada Země a lid; sv. 13*.
- KUBÍČEK – ŠIMEČEK 1976:** KUBÍČEK, Jaromír – ŠIMEČEK, Zdeněk. *Brněnské noviny a časopisy od doby nejstarší až do roku 1975*. Brno: Universitní knihovna, Archiv města Brna 1976.
- MATĚJOVÁ 2005:** MATĚJOVÁ, Judita. Zpráva o mikrofilmování a digitalizaci muzejního časopisu *Mitteilungen des Mährischen Gewerbemuseums in Brünn* z knihovny Moravské galerie. *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 2005, č. 61, s. 309–310.

Internetové zdroje:

- Digitální knihovna Kramerius* [online]. Národní knihovna České republiky [cit. 23. 2. 2022] Dostupné z: <https://kramerius5.nkp.cz>
- Digitální knihovna Kramerius* [online]. Severočeské muzeum v Liberci [cit. 23. 2. 2022] Dostupné z: <https://kvkli.cz>
- Katalog Knihovny Moravské galerie v Brně* [online]. Moravská galerie v Brně [cit. 23. 2. 2022] Dostupné z: <https://katalog.moravska-galerie.cz>
- MAK Bibliothek Digital* [online]. Museum für angewandte Kunst [cit. 23. 2. 2022] Dostupné z: <http://hauspublikationen.mak.at> [cit. 23. 2. 2022]

Judita Matějová

Moravská galerie v Brně
 Husova 18
 662 26 Brno